

Acabo preguntant-me, si en el fons no tenim aquí un mot pre-romà indoeuropeu, més o menys parent o cosí del ll. RATIS Un *RADIO- (i potser alhora *RADI- amb formació temàtica diferent). Hi ha tota la parentela indoeuropea directa de RATIS de la qual diuen formar part els mots germ. que signifiquen 'vara', 'perxa': isl ant. *rōða*, a -al ant. *ruota*, b -al ant. *rōða*, ags. *rōð* 'creu', 'encreuament de pals', angl *rod*, al. *rute*, que pressuposarien un pre-germ *rōTA-* (amb això va el paleosl. *ratūste* 'pal de llança'); o qui sap si podríem postular com a base del germànic una *rōDHA* amb ampliació consonàntica divergent (llavors hi hauria base per a un RADIO- sorotàptic germà directe d'aqueix pre-germànic.

Car jo proposaria afegir-hi el prussià antic *riste* glossat amb l'alemany *rute* en el gloss. d'Elbing, 639, i en el qual no sé si s'han fixat prou els indoeuropeïstes, car això podria representar un indoeur. *ṛDH-TI-* amb vocalisme zero, puix que D'T passa normalment a ST en bàltic

Ara bé això forma part, si no m'enganyo, d'una àmplia arxí-arrel *RĒ(I)-* amb ampliacions consonàntiques diverses, i en la qual és conspicu el nom anglès del 'rai, almadia, tramada de troncs', o sigui *rafter*, tan antic com els invasors saxons de Britànnia, car ja hi ha *rafter* 'bastó, esparra' en anglo saxó, isl. ant. *raptr m*, id, b -al mj *rafter* 'bigueta, llata', a -al ant. *rāvo* 'esparra, barra, tranca', isl. ant. *rāfr* 'sostre fet amb esparres'. la base de tot això és, doncs, *RĒP-* amb ampliació -P (1), i en part afegint-s'hi -DI-: car tot plegat va amb el paleosl. *rēpji* 'pal' i lit. *rėplinti* 'posar dreçat com un tronc'.

Hi ha, però, d'altres ampliacions: 2, REM- 'apuntalar', d'on el grup germ de l'a -al. ant. *rama* 'puntal, estontol', nor *rand f.* 'biga travessera', bavarès id. 'perxa'; i, retornant als veïns dels sorotaptes: lit. *rañtis*, també *rañstis* 'puntal', 'barana', més ampliat com REMBH- en el scr. *rambhāb* 'bàcul, puntal'. 3, Altra ampliació REIK- > esc. mod *rjae*, *ri* 'pal, perxa', al. occid *rick*, *reck* 'perxa' (b -al. mj, a -al. mj, al. mod). 4, Una altra, REK-, d'on esc. ant. *rā* 'perxa', 'car i antena', a -al mj *rahe* id; i lit. *rėkles* 'bastida de perxes per posar a assecar', pruss. ant *riklis* 'parquet de fustam' (Elbing, 205).

En fi la -D- que necessitem apareix, en una altra ampliació (5) REID- representada pel gr. *ῥειδω* 'jo apuntalo', amb el seu derivat substantiu en -SMN- > *ῥεισμα* 'puntal', el qual apareix també en llatí en la forma *RIDICA* 'aspere de vinya'; i quant als mots hispànics (mossàrabs, lleonesos, cast.) i alpins, del grup *rāuda* *ḡr*, sorot. epigràfic *radaucua/ródegr/rodriga* que postulen bases del tipus *RUDICA/ROUDICA* més valdrà que em limiti a remetre a l'article RODRIGÓN del DECH (on en tracto molt més àmpliament que en el DCEC).

Per a totes aquestes variants radicals indoeuropees veg Pok, IEW, 866, 866 1, 864 5ss, 960, 863 6ss, Walde H, s v *rauis* i *rudica*, i els números citats del gloss d'Elbing En conclusió havent-hi una arxí arrel REI- per a 'perxa', 'pal', un sorot (més aviat que pirenò cèltic) RA DI O- 'rai, encavallada de fustes' compta

amb bon fonament. I llavors potser hauríem de pensar que aquí la terminació -DI-O- o -DI- tindria més aviat valor collectiu (que no el d'una mera amplificació): 'conjunt de perxes, llates, troncs' > 'rai'. Per a una altra romanalla pre-romana indoeuropea en les terminologies dels rais i raiers, veg GAURA

En fi sembla que encara tenim un altre representant romànic del tipus RA-DI- que estem indagant, en el riojano antic *rades* que contra el que s'havia suposat (i encara repeteix Wartburg) no apareix mai amb el sentit de 'rai', i per tant no pot venir del ll. RATIS: com va demostrar Vallejo (RFE xxviii, 58-63) apareix *rades* en el Fur de Logroño de l'any 1044 amb el sentit de 'maderos para construcción' i en el Fur de Miranda de Ebro, com també en el text del Santo Domingo de Silos, de Gonzalo de Berceo (c. 1225), v. 223 amb el sentit de «terreno poblado de árboles», «bosque». La base fonètica pot ser perfectament *RADES puix que la -D- intervocàlica postònica es conserva sempre en castellà. És més, en el S. XI a Logroño i Miranda, o sigui arran del límit dels parlars bascos i aragonesos, en els quals la -T- es conserva sorda entre vocals fins avui, aquesta consonant apareixeria encara com a -t-, si no vingüés de *RADES (sinó de RATES).⁴

En canvi, afegeixo jo ara, aquesta base s'adapta bé al nom del famós *Coll de Rates* de la Marina valenciana (damunt Tàrbena), indret on hi ha tan poques rates com multituds ingents de boscos espessos, els més rics en fusta de tot el SE hispànic. Nom ja documentat en el Rept de València i altres fonts antiquíssimes es conserva una copiosa llista dels noms dels moriscos del *Coll de Rates* (amb moltes i precioses supervivències de mossàrab i àrab vulgar) en l'any 1410, p p. Mateu en la *Misc Fabra Rates* aquí és un nom d'origen evidentment mossàrab, en el qual l'àrab alterà la -D- etimològica romànica, com sol fer-ho, en la seva t emfàtica

DERIV · *Raier*: ja el posa en escena MilàF en la *Cançó del Pros Bernat*: «Del riu los rayers vénen, fembres, infants: / tot són destrals y llanses, forques y poals» (v. 383) i Verdaguer, supra *Rager (AlcM) Raiera* la dona del raier, Verdaguer supra. *Enraier*, Verdaguer supra; *l'enraiadó* és el paratge de la Noguera pallaresa on els raiers de Vall Ferrera formaven els rais, segons m'explicaren a Tor, prop de Llavors; JnLluís Pallarès i l'informant de Roní me l'ensenyaren al peu d'aquest poble (1959).

¹ Algun gramàtic com Artur Martorell, que aconsellava el gran físic, insistia a mantenir la forma històrica, posant en el lèxic de les *CiFiNat* de Fontserè «raig reunió de troncs o taulons flotants, lligats els uns amb els altres» — ² Absurdament dispersats per Wartburg que posa els uns a *RATIS*, els altres a *RADIUS*, amb empatollades explicacions —

³ Obreta del mestre de Martres de Ribera, destinada a ensenyar als seus minyons l'ús correcte dels mots francesos Per això afegeix «et non *raveler*», mot que no és pròpiament francès (manca Larousse i Sachs-Villatte), suposo que sigui un terme del francès local, derivat del fr *raveler*, *avaler*, *trainer* *aval*,